DINCOLO DE ORIZONT

DAN-CONSTANTIN GOLDIŞ

M-am trezit gîfiind. Broboane mari de sudoare îmi alunecau pe frunte, pe tîmple, pe ceafă. Pijamaua mi se lipise de piele, plapuma zăcea răvăşită pe podea. Am întins mîna bîjbîind, am aprins veioza şi am privit ceasul. Era ora două. Nu ştiam ce să cred. Nu avusesem niciodată coşmaruri. Şi, totuşi, acum... Mi-am împreunat mîiniie sub cap şi am încercat să-mi adun gîndurile. Ce visasem oare? Ce mă trezise atît de brutal? Fusese ceva fascinant, grotesc şi absurd în acelaşi timp. Dar ce anume? Nu-mi aminteam nimic precis.

M-am întors cu faţa la perete, am stins lumina şi am început să număr. Dar n-am ajuns nici măcar la zece că am tresărit, îmi aminteam... Visasem un bătrîn cu plete albe, obraji osoşi şi barba pînă la genunchi. Stătea pe malul mării, drept, imobil. Şi murmura cuvinte fără înţeles. În spatele lui, vîntul învolbura nisipul, valurile se agitau... Probabil venea furtuna. Bătrînul însă continua să vorbească, abia auzit, mişcîndu-şi alene doar buzele. Nu înţelegeam nici un cuvînt. Simţeam însă în vocea lui fără culoare o ameninţare, o teamă.

M-am întors pe cealaltă parte, am închis ochii şi am început din nou să număr. Dar în zadar. Somnul nu se lipea deloc de mine. Probabil că ploaia care curgea neîncetat de trei zile purta întreaga vină. M-am ridicat din pat, mi-am pus halatul şi am trecut în bucătărie. Am pus la fiert un ceai de tei şi mi-am aprins o ţigară. Priveam pe fereastră noaptea adîncă şi încercam să uit visul. Dar acum, ca un făcut, gîndurile se întorceau mereu la bătrînul care murmura liniştit şi egal cuvinte fără înţeles.

Am stins ţigara, am oprit gazul şi mi-am turnat ceaiul într-o ceaşcă. Făceam mişcările automat, gîndurile rătăcind aiurea. Şi deodată, în mijlocul acestui automatism, ochii mi se opriră pe tăblia mesei. În faţa mea se afla o coală de hîrtie acoperită cu un scris mărunt şi îngrijit. Am privit-o lung, contrariat. Nu pricepeam cum ajunsese acolo. În urmă cu un minut, cu mai puţin de un minut, nu exista. Oare de unde apăruse? Am apucat-o cu mîinile tremurătoare şi am început să citesc. De la primele cuvinte însă am simţit din nou că lucrurile nu sînt în regulă, în încăpere mi se părea că nu e suficientă lumină şi în capul meu – suficientă ordine. Eram stupefiat. Cum puteam fi altfel avînd în faţă astfel de rînduri:

„Scumpul meu străbunic,

Fără îndoială că această scrisoare te va mira foarte mult. Te asigur însă că, treptat, nelămurirea de la început va ceda locul înţelegerii şi, mai tîrziu, o dată cu trecerea anilor, vei pricepe deplin motivul care m-a determinat să-ţi scriu.

Dar întîi să mă prezint. Mă numesc Mihail, am peste 380 de ani şi sînt strănepotul tău. Mărturisesc că mi-ar fi făcut mare plăcere să ne cunoaştem, dar, din păcate, ai murit cu treizeci de ani înainte de a mă naşte. Tatăl meu, Adam, mi-a vorbit mult despre tine. Îmi arăta fotografia ta – cea cu pălărie şi baston – şi-mi spunea că ai fost un personaj bizar, naiv şi boem. Îmi povestea că te-ai războit toată viaţa cu tainele lumii, că ai răscolit zi şi noapte fără odihnă temeliile lucrurilor, dar că ai avut adevărata revelaţie abia spre sfîrşitul vieţii, cînd ai descoperit ceea ce era de mult descoperit. Îmi vorbea apoi ore în şir despre Laura, iubita ta fiică, singura pămînteană care a depăşit Centura, îmi povestea despre Richard, soţul ei, primul pilot al motorului fotonic şi despre Adam, urmaşul lor, unul dintre ultimii oameni care au simţit scoarţa terestră sub picioare.

Îmi istorisea apoi despre planeta noastră, despre minunăţiile acelei lumi, despre măreţia munţilor şi nemărginirea mării, despre freamătul codrilor şi verdele cîmpiilor şi mă punea să jur că nu-mi voi uita niciodată obîrşia, locul în care s-a născut seminţia noastră.

Din păcate, însă, străbunicule, trebuie să-mi întrerup epistola aici. Aparatura îmi semnalează ceva neobişnuit şi trebuie şă alerg în camera de comandă. Îţi promit însă că îţi voi scrie chiar mîine. Pînă atunci însă îţi urez, aşa cum obişnuiţi voi pămîntenii să uraţi: Somn uşor, spor la lucru şi sănătate!

Mihail”

Nu puteam să-mi cred ochilor. Am parcurs încă o dată rîndurile acelea scrise mărunt şi îngrijit. Încercam să le descopăr înţelesul, să le pricep semnificaţia. Cuvintele de acolo mi se păreau însă o fantezie ridicolă.

Am întors hîrtia pe o faţă şi pe cealaltă. Am pipăit-o îndelung. Cum ajunsese hîrtia aceasta aici? Venise aşa, pur şi simplu, pe aripa vîntului?

M-am ciupit de obraz. Da, nu exista nici o vrajă. Mintea îmi era limpede. Şi tocmai limpezimea aceasta mă deruta. Fiindcă oricîtă minte aş fi avut, nu puteam admite logic existenţa unei asemenea scrisori. Numai că, împotriva oricărei raţiuni, scrisoarea exista. În suflet mi se strecură un sîm-

bure de frică. Dacă nu e nici o farsă? Dacă acest Mihail exista cu adevărat? Cum poate să existe oare cineva care încă nu s-a născut?

Nu ştiam ce să cred. În fond, şi neputinţa are orgoliul ei. Privirea îmi căzu din nou pe scrisoare. Şi din nou am început să citesc. A cîta oară? Începuse să-mi placă. Nu înţelegeam de ce. Poate fiindcă am dorit întotdeauna să cunosc o părticică din destin. Poate fiindcă simţeam că tot ce era scris acolo, negru pe alb, putea fi adevărat.

Mă simţeam ca un timonier fără busolă într-o mare de incertitudini. Căutam nordul scrutînd înfrigurat un cer necunoscut. Şi mi se părea că vîntul îşi schimbă din clipă în clipă direcţia. Textul scrisorii mă depăşea, Era dincolo de orizontul meu de înţelegere. Oare ce este cu adevărat dincolo de orizont?

Era ora cinci. Priveam tăcut pe fereastră. Soarele prinse a se ivi încet-încet în deschizătura dintre două dealuri. Începea o nouă zi. Şi nu mai ploua. Atmosfera părea curată, spălată în zeci de ape. Vizibilitate perfectă. Sută la sută. Şi linia orizontului se distingea clară, precisă. Oare ce se afla dincolo de ea?

*

Am aşteptat o nouă scrisoare trei zile la rînd. Şi trei zile la rînd toţi cei care mă văzură mă sfătuiră să consult un psihiatru. Aveau dreptate. Nu-mi lipsea mult s-o iau razna. Dar, într-un fel, faptul era explicabil. Multe din convingerile mele se prăbuşiseră subit. Credeam că sînt stăpîn deplin pe faptele şi deciziile mele, credeam că fiinţa mea îmi aparţine în exclusivitate şj că îmi puteam rîndui viaţa după plăcerea şi dorinţa mea. Şi dintr-o dată scrisoarea aceasta îmi dărîma siguranţa.

Cu timpul, am ajuns la concluzia că era mai bine să uit episodul şi să-mi văd serios de treabă. În fond, soarta nu-ţi poate lua ceea ce nu ţi-a dat. Viitorul rămînea pentru mine la fel de şters ca viitorul cunoscut de oricare dintre muritorii planetei.

La institut eram ocupat pînă peste cap. Îmi venise o idee care îmi dădea mult de furcă. Lucram în domeniul materializării corpurilor în diferite sisteme spaţiale şi, frămîntat de structura teoretică a problemei, am uitat cu desăvîrşire de strănepotul meu răsărit din neant. Pînă într-o zi, cînd...”

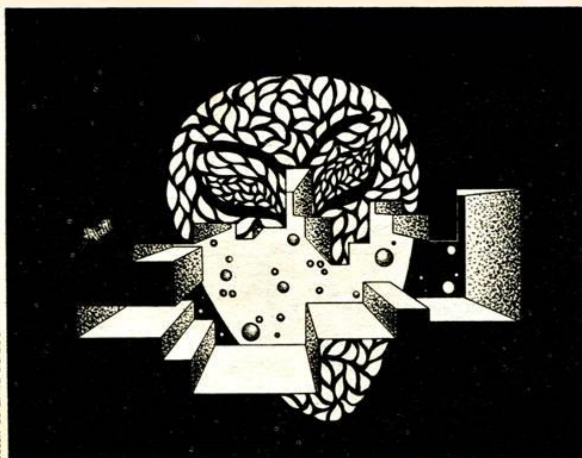
Trecuseră douăzeci şi cinci de ani de la primirea acelei scrisori fantomatice. Populaţia globului ajunsese la opt miliarde, marile şi micile puteri continuau dezbaterile privind renunţarea la armamentul neutronic, iar

cheltuielile de înarmare ajunseseră la modesta sumă de 15.000 de miliarde de dolari anual. Tasmania pierise într-un accident nuclear, o treime din Antarctica fusese topită artificial pentru a înlătura rapid urmările accidentului, media temperaturii pe glob crescuse cu cîteva grade anual. În ştiinţă, John Pinnegar, un savant american, luă premiul Nobel pentru o teorie care se numea conversia timpului, iar un colectiv condus de Adolf Newman, englez de origine germană, reuşi un transplant de creier uman.

Eu nu mai eram burlac. În ziua în care împlinisem 31 de ani, o vecină venise să-mi ceară puţină cafea, eu îi turnai o cupă de şampanie, ea mă felicită călduros pentru aniversare, am închinat de cîteva ori şi am pălăvrăgit toată noaptea. Dimineaţa ne-am căsătorit. La un an de la eveniment, se născu un copil. Elsa, soţia mea, m-a întrebat ce nume mi-ar place să poarte fetiţa. Eu cu nasul în hîrtiile mele, am răspuns involuntar: Laura, ei i-a plăcut şi aşa a rămas. Anii trecură pe nesimţite peste noi şi, într-o zi rece de toamnă, Laura, fetiţa cu codiţe de odinioară, a intrat vijelios în biroul meu şi mi-a spus pe nerăsuflate:

— Tată, aş vrea să mă căsătoresc!

Mă surprinsese nepregătit. Mă întrebam cînd trecuse vremea. Pînă mai ieri îi spuneam poveşti. Şi acum... acum... Leitmotivul timpului îmi reveni în minte. De la o vreme era prezent din ce în ce mai des. Cînd trecuseră atîţia ani? M-am ridicat de la birou şi m-am oprit în faţa oglinzii. Mă cercetam atent, curios. Părul îmi era nins de-a binelea, obrajii mi se uscaseră, pe frunte... riduri adînci. Îmbătrînisem. Oglinda nu minţea. Aveam cincizeci şi cinci de ani şi mă întrebam ce făcusem cu adevărat în viaţă. Bilanţul mi se părea ridicol. Balanţa oscila într-un echilibru labil. Pe un taler atîrnau cîteva articole tehnice publicate, o carte, vreo două-trei subiecte de cercetare fundamentală şi o teorie nefinalizată. Pe celălalt, sacrificiul a sute şi sute de nopţi nedormite, neglijarea vieţii de familie, renunţarea la micile bucurii zilnice. Acum, la ora bilanţului, mă simţeam pustiit, mohorît.



În minte mi se strecură şovăitor şi perfid un gînd amar. Daca aş putea s-o

iau de la capăt... Dacă aş mai fi o dată tînăr... În fond, în lumea aceasta totul este curb. Chiar şi cea mai dreaptă linie. Chiar şi cea mai netedă suprafaţă. Pămîntul este rotund, universul este curb. O sferă este o infinitate de cercuri, un cerc este o infinitate de puncte. Şi cel puţin un punct are două coordonate temporale. Momentul în care ai început să construieşti cercul şi momentul în care ai sfîrşit. Aşadar, totul se reduce la descoperirea celor două momente.

Mă priveam în oglindă, îmi aminteam un vis din tinereţea mea. Visam atunci un bătrîn cu plete albe, obraji osoşi şi barbă pînă la genunchi. Stătea pe malul mării şi vorbea. Ce spunea oare? Acum îmi amintesc. Vorbea de veşnicie, de timp, de Pinnegar, de Klein. Vorbea despre conversia timpului şi posibilitatea integrării clipei în perimetrul 34 al studiului meu. M-am trezit lac de sudoare. Elsa şi Laura, amîndouă la căpătîiul meu, îmi frecau de zor tîmplele cu spirt. Aveau feţele palide. Se vede că leşinul meu le speriase grozav. Am schiţat un zîmbet şi am spus încet:

— Nu vă temeţi, fetelor, nu mor eu atît de repede!

Cele două femei se priviră alarmate. Chipurile lor nedumerite voiau parcă să spună: „E mai rău decît ne-am închipuit. Ultima clipă de luciditate!”

Îmi reveneam încet-încct. Prin minte nu-mi alerga decît un singur gînd. Posibilitatea integrării secundei în perimetrul 34 al studiului meu. Rezolvam în minte fiecare etapă a operaţiei, căutam semnificaţii şi urmări, încercam să analizez ceea ce putea fi dincolo de acest complicat calcul algebric. Începuse să mă obsedeze valoarea rezultatului. Încercam să pun un semn de egalitate între secundă şi veşnicie, între micron şi an-lumină, între început şi sfîrşit, între finit şi infinit. Mă gîndeam la Möbius, Klein şi Pinnegar. Şi dintr-o dată ochelarii de cal căzură. Tot ce mi se părea nebulos pînă atunci deveni topologie. Am găsit rezolvarea, teoria la care lucram de 25 de ani era finalizată.

Eram mulţumit. Faţa mi se destinse într-un zîmbet larg. Priveam acum universul cu alţi ochi. Şi mă descopeream mai deschis la tot ce se întîmplă în jurul meu, la tot ce se putea observa şi simţi.

Am întrebat încet, abia murmurat:

— Elsa, ce părere ai avea dacă mi-aş lăsa barbă? Una lungă, lungă, pînă la genunchi...

Elsa nu-mi răspunse. Pentru ea toate lucrurile erau foarte clare. Eram bolnav şi aiuram. Laura însă nu se putu stăpîni:

— Tată, cum te simţi?

— N-am nimic. Am întrebat şi eu aşa. Ştiţi, odată, cu foarte multă vre-

me în urmă, am visat un bătrîn care stătea pe malul mării şi vorbea pescăruşilor...

— Ce tîmpenie! murmură Elsa.

Avea dreptate. O tîmpenie, de fapt. Pe Elsa, sănătatea mea o interesa mai mult decît visele.

— Da, dragă, încuviinţai eu, nu e decît o prostie. Dar acum îmi vine să cred că acel bătrîn sînt eu...

Am rămas o clipă îngîndurat. Poate că aşa şi era. Mă vedeam pe malul mării vorbind valurilor şi pescăruşilor despre veşnicie. Dar nici valurile, nici pescăruşii nu mă înţelegeau. Eu vorbeam însă calm, calm şi împăcat, convins că odată cineva va pricepe. Fiindcă nu se putea altfel. Era atît de simplu!

Îmi veni în minte altceva. Am privit spre fereastră. Avea storurile trase.

— Laura, cum e vremea afară?

— Plouă, tată!

— Ştiam că plouă, am zis încet. Dacă plouă, e bine. Înseamnă că voi primi o scrisoare. Poate, cine ştie, a şi sosit. Du-te, Laura, în bucătărie! Pe masă trebuie să fie o foaie de hîrtie.

Elsa mă privea consternată. Laurei îi răsăriră două lacrimi mari în colţurile ochilor. Nu credea în aberaţiile mele. Dar ieşi. Şi peste cîteva secunde se întorsese cu o foaie de hîrtie în mînă. Lacrimile i se uscaseră, avea acum ochii mari ca doi luceferi. Mă uitam în adîncul lor şi vedeam două constelaţii strălucitoare sosite din întunericul neantului.

— Mulţumesc, fetelor! Lăsaţi-mă acum, vă rog, singur.

M-au privit o clipă, apoi s-au luat de mînă şi au ieşit. Erau convinse acum că nu eram întru totul normal.

Am rămas singur cu strănepotul meu. Mai bine zis cu semnul pe care mi-l trimisese după atîta amar de vreme. Mă întrebam dacă într-adevăr avea vreun rost să descifrez acest document al destinului. Mă întrebam dacă „profeţia” aceasta neaşteptată mă putea ajuta la ceva. Şi, cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît mă descopeream mai nehotărît, mai şovăielnic. Mi-era teamă de tainele sorţii, mi-era frică de viitor şi de faptul că pot intra singur, de bună voie, într-o închisoare din care n-am să mai pot ieşi niciodată. Riscul mi se părea teribil, enorm, dar deasupra lui exista obligaţia de a accepta întîlnirea cu destinul, aşa cum acceptasem viaţa, faptul că m-am născut şi voi muri.

Am început aşadar să citesc. Caracterele scrise mărunt, înghesuit, mă priveau prieteneşte din pagina albă:

„Dragă străbunicule,

Ţi-am promis ieri că îţi voi scrie şi iată că azi mă ţin de făgăduială. Păcatul este însă că pentru noi, exploratorii spaţiali, o zi înseamnă ceea ce înseamnă pentru voi pămîntenii 25 de ani. Nu ştiu dacă vei înţelege vreodată cu adevărat paradoxul mişcării în spaţiu şi puterea practică a relativităţii timpului. Dar lucrul acesta nu are nici o importanţă. În fond, voi pămîntenii aţi perceput întotdeauna lumea în modul în care aţi fost învăţaţi s-o percepeţi.

Ce să-ţi mai scriu? Probabil vrei şi tu, asemenea tuturor pămîntenilor, să-ţi cunoşti viitorul. Ţi-l voi istorisi în linii mari, deşi cred că dezvăluirea mea vine cam tîrziu pentru a te mai putea satisface. Vei avea o viaţă lungă, încărcată de bucurii şi tristeţi, dar la bătrîneţe vei rămîne singur. Şi Richard, şi Laura, şi iubitul tău nepot, Adam, te vor părăsi în schimbul unei himere care se numea pe vremea aceea «misiunea Epsilon Eridani». Vei descoperi apoi, încet-încet, că munca ta, cercetările tale, întreaga ta viaţă jertfită pe altarul ştiinţei şi progresului nu vor sluji la nimic. Te vei implica atunci mai mult în viaţa societăţii şi vei suferi. Te vor nemulţumi în permanenţă cursa aberantă a înarmărilor, inechităţile continentale, interminabilele dialoguri Nord-Sud şi Est-Vest. Cam asta este tot. Punctele diferite de vedere s-au rezolvat pe calea armelor. Şi rezultatul a fost semnificativ. După 300 de ani, la întoarcerea noastră din misiunea «Epsilon Eridani», planeta noastră nu mai exista. Am dedus rapid sfîrşitul. Aparatele navetei noastre spaţiale indicau o doză mare de radiaţie pe orbita terestră.

Am ajuns astfel la adevărata motivaţie a scrisorilor mele. Întorşi din această îndelungată expediţie, noi, cetăţenii spaţiali, ne-am trezit fără teren de aterizare. Sleiţi de puteri, extenuaţi de cercetări inutile, fără rezerve suficiente, am hotărît să recurgem la singura soluţie rezonabilă: călătoria în timp. Misterul ei l-am lămurit în hoinăreala noastră printre stele. Dar povestea aceasta e lungă şi complicată. Important este faptul că vom ateriza aşadar în societatea voastră, în timpul vostru şi sperăm din tot sufletul că ajutorul nostru nu va veni prea tîrziu. Tocmai de aceea ne-am gîndit să te însărcinăm cu mijlocirea relaţiilor dintre contemporanii tăi şi civilizaţia noastră. Modul în care vom proceda îţi va fi explicat la momentul oportun. Pînă atunci însă te rugăm să nu dezvălui deocamdată secretul nostru. Lumea nu este încă pregătită.

Închei, încercînd de pe acum bucuria cunoştinţei noastre.

Mihail".

Am rămas cu scrisoarea în mînî. Foile îmi tremurau încetişor. Eram bătrîn. Eram mai bîtrîn decît puteam să-mi închipui. Mă podidiră lacrimile. M-am ridicat din pat. M-am îmbrăcat încet, pe îndelete. Voiam să ies să mă plimb, să uit de tot şi de toate. Mă amăgeam închipuindu-mi că sînt liber, că pot fi senin, că mă pot debarasa oricînd de gîndurile acelea. Amintirea scrisorii însă nu-mi dădea pace. Cuvintele de acolo îmi deschiseseră o rană care se adîncea cu fiecare clipă.

Am ieşit în hol. Femeile mă priveau uluite. Aveau impresia că văd un cadavru mergînd. Dar acum eram prea obosit să le liniştesc, prea trist să le îmbunez, prea nedumerit să le explic inexplicabilul. Şi mă simţeam de altfel departe de ele, foarte departe, aflat parcă la distanţă astrală de lumea aceasta.

— Elsa, am spus încet, aş vrea să mă plimb puţin. Dă-mi te rog pălăria şi bastonul! Sînt bătrîn. Am îmbătrînit mai mult decît îţi poţi închipui.

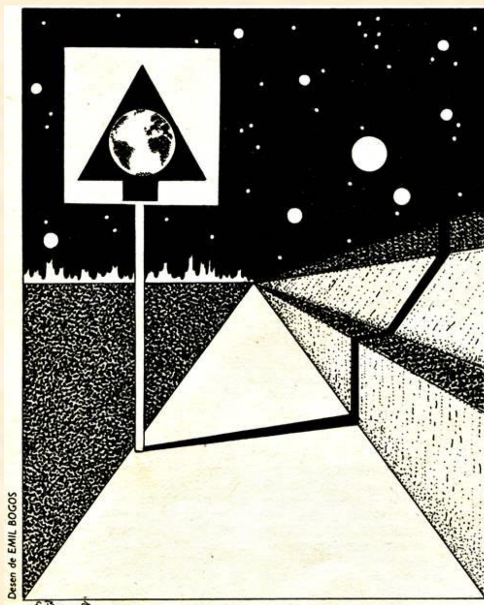
Elsa nu mă auzise niciodată vorbind astfel. Nici Laura. Dar am văzut atunci pe chipurile lor că îmi dădeau dreptate.

Mi-am luat pălăria şi bastonul şi am ieşit. Am traversat bulevardul şi am intrat în parc. Ploaia stătuse. M-am oprit sub o pergolă de trandafiri. Lacrimi de apă poposiseră obosite între petalele lor şi scînteiau acum rece în săgetarea ultimelor raze de lumină. Descopeream în fotografia aceasta zîmbetul unei naturi mulţumite care îşi etala cu dărnicie farmecul şi gingăşia. Şi iarba părea mai fragedă, mai proaspătă, înviorată parcă de răpăiala trecătoare. Mă chinuiam să-mi amintesc imaginea parcului primăvara. În ce lună înfloresc crinii? Nu ştiam. Cînd îmbobocesc zambilele? Nu-mi aminteam. Cînd a înmugurit copacul acesta? Dar ce copac e acesta? Frasin? Nu, frasinul are frunzele mai mici şi coaja mai netedă. Stejar? Nu, stejarul are frunza palmată şi coroana mai mare. Şi atunci?

Descopeream în clipa aceea un lucru dureros. Nu privisem niciodată atent natura. Trecusem întotdeauna pe lîngă ea fără să-i acord importanţă. Mă născusem în mijlocul ei, trăisem şi îmbătrînisem în mijlocul ei şi în trecerea aceasta prin timp îmi imaginam că tinereţea şi vitalitatea naturii e veşnică. Şi dintr-o dată iată că cineva, cineva care nu păşise cu siguranţă niciodată prin decorul acesta, îmi deschisese ochii.

Iar eu, în adîncul sufletului meu, mă încăpăţînam să cred că toată această ploaie de verdeaţă poate să dispară într-o singură zi. Mă încăpăţînam să cred că zăpada munţilor şi gheţurile polului se pot topi în cîteva minute. Mă încăpăţînam să cred că această maiestuoasă şi magnifică planetă care cîntăreşte şase miliarde de bilioane de tone se poate prăbuşi în sine şi poate fi sorbită într-o clipă de hăurile neantului.

Mă descopeream din nou acelaşi mărginit, acelaşi limitat şi ignorant, pentru care cele mai simple adevăruri erau dincolo de orizontul lui de înţelegere.



Se făcuse seară. Luna răsărise de după plopii autostrăzii. Într-un tîrziu, răsăriră şi stelele, care începură să clipească provocator. Aveam vaga impresie că cineva de acolo, de sus, din înaltul cerului mă urmăreşte şi mă veghează. Şi am început să mă gîndesc cu adevărat la sarcina pe care o primisem, la responsabilitatea pe care o purtam pe umeri.

După două ore mă înapoiam. Păşeam agale ca un bătrîn pensionar. Mă întrebam cum ar putea să arate sistemul solar fără Terra. Dar ideea mi se părea absurdă. De fapt, totul începuse să mi se pară absurd. Şi istoria lumii, şi povestea strănepotului, şi chiar viaţa mea. Mă simţeam ca un bătrîn surghiunit căruia i s-au răpit şi viaţa, şi grădina, şi pămîntul de veci.

Cînd am deschis poarta, Elsa şi Laura mă aşteptau pe terasă în tovărăşia unui tînăr. Am bănuit că acesta trebuia să fie alesul. „Aşadar, iată-l pe Richard”, mi-am zis, amintindu-mi că de mai bine de 25 de ani, de pe vremea cînd nici măcar nu era născută Laura, ştiam numele soţului ei. „Ce ciudăţenie!”, am mormăit supărat şi am început să păşesc împiedicat pe alee. Mergeam cu capul plecat, cu privirea prinsă de rosturile plăcilor de beton. După cîţiva paşi m-am auzit strigat: Domnule profesor!

Mi-am ridicat privirea şi un blitz fotografic clipi spre mine.

Apoi tînărul se ridică, scoase o poză din aparat şi mi-o întinse politicos.

— Poftiţi, domnule profesor!

Am luat-o cu o mînă tremurătoare. Bătrînul cu pălărie şi baston din fotografie mă privea cu ochi blajini. „Iată şi poza care va fi purtată pînă în Epsilon”, am constatat rece şi am văzut cum o nouă bucăţică din povestea absurdă a strănepotului prindea viaţă. Mi-am ridicat ochii din fotografie şi i-am întins-o tînărului:

— Poftim, păstreaz-o, dacă îţi face plăcere. Mie... mie nu-mi face trebuinţă...

Băiatul murmură încet:

— Mulţumesc, domnule profesor. O voi arăta copiilor şi nepoţilor mei şi voi spune...

Se întrerupse, căutîndu-şi cuvintele. Mi-am amintit în clipa aceea o frază dintr-o scrisoare primită cu mulţi, foarte mulţi ani în urmă.

— Vei spune că am fost un personaj bizar, naiv şi boem.

Ridică ochii mari spre mine.

— Nu ştiu dacă..., făcu el contrariat.

— Bineînţeles că nu ştii. Dar va veni o zi în care vei afla.

Cuvintele mele, în loc să-l liniştească, îi sporiră nedumerirea. Dar ce să-i spun? În tinereţea, exuberanţa şi universul lui nu încăpea povestea tristă a unor scrisori fantomatice.

Am murmurat trist, obosit:

— Nu te mai gîndi la asta! Fii bun şi aşteaptă o clipă!

Am păşit spre biroul meu. Am intrat, mi-am sprijinit bastonul de perete, m-am aşezat în fotoliu şi mi-am pus ochelarii. Am început să caut. Răsfoiam încet, agale foile studiului meu. Apoi m-am oprit. Găsisem. Perimetrul 34, integrala 25. Am luat stiloul şi am început să scriu. O sferă a ajuns un cerc, un cerc o curbă, o curbă s-a redus la un punct. Un punct care era egal în acelaşi timp şi cu întreaga veşnicie, şi cu o singură secundă.

Aceasta era tot. În faţa mea strălucea osteneala unei vieţi întregi, Nu simţeam însă nici un fel de bucurie. Întreaga însufleţire a savantului îmi pierise. Îmi pierise şi dorinţa de a sta la nesfîrşit în faţa mesei de lucru, căutînd semnificaţia datelor obţinute. Îmi pierise tot ce era mai frumos în viaţa mea şi mă aşezasem comod în fotoliul meu de muritor, de unde priveam ca simplă păpuşă drama lumii.

Am adunat cu grijă foile de hîrtie din faţa mea, le-am pus într-un dosar cu coperţi verzi şi am caligrafiat mărunt: „Materializarea spaţiilor în diferite sisteme de referinţă”. Apoi am semnat. Scurt şi fără nici o satisfacţie. Aşa cum semnezi o notă de plată sau un proces verbal. Misiunea mea de cetăţean al lumii se încheiase. Satisfacţia de a răscoli temeliile ascunse ale adevărurilor nu mai exista. Aveau dreptate urmaşii mei. Nu eram decît un personaj naiv şi boem. M-am ridicat încet de la birou, am luat dosarul sub braţ şi am ieşit în hol. Am coborît apoi treptele terasei, m-am oprit în faţa rondului de flori, am scos bricheta din buzunar şi am apropiat flacăra de coltul coperţii verzi. Din carton ţîşni o flacără mică, albăstruie. Apoi m-am aplecat, am aşezat dosarul pe pămînt şi am întors spatele. Eram totuşi om. Nu puteam privi impasibil cum arde munca unei vieţi întregi. Am păşit încet, clătinîndu-mă. Mă simţeam îndurerat, mîhnit, deprimat. Undeva,

acolo, în flacăra din mijlocul florilor, ardea ceea ce fusese cu adevărat încrederea, speranţa şi nădejdea vieţii mele.

*

Au mai trecut doisprezece ani. Populaţia globului ajunsese la zece miliarde de locuitori, marile şi micile puteri continuau dezbaterile privind renunţarea la armamentul neutronic pe Lună, Marte şi Venus, colonii ale Terrei.

Uriaşele cifre ale cheltuielilor de înarmare erau refuzate publicităţii. Nu mai avusese loc nici un accident nuclear, dar între persoanele avizate circula un zvon că un satelit al planetei Jupiter se dezintegrase în urma unei experienţe terestre.

Teoria mea rămînea necunoscută. Aflasem dintr-o revistă că un colectiv din Anglia se ocupa intens de materializarea spaţiilor. Dar tot în acel articol semnatarul afirma că tema se afla deocamdată în impas. „Sigur că da, mi-am zis citind, integrala 25 din perimetrul 34”. Mi-era milă de oamenii aceia. Pentru ce s-or fi chinuind atît? Da, ei nu se complăceau în condiţia de simpli muritori, nu le pierise însufleţirea căutării, nu oboseau în faţa calculatorului sau a mesei de lucru. Şi regăseau în nesfîrşita lor căutare încrederea, speranţa şi nădejdea care mă călăuziseră şi pe mine cincizeci de ani. Am pus mîna pe videofon şi am cerut o convorbire externă. În cinci minute problema englezilor era rezolvată. Chipul de ascet de la capătul traseului videofonic îmi mulţumi rece pentru sugestie şi se interesă politicos de unde cunosc astfel de amănunte despre materializarea spaţiilor. „Din neant!”, am răspuns şi m-am posomorît brusc. M-a privit neîncrezător şi, după o clipă de nehotărîre, făcu o aluzie la un detectiv. Am decuplat supărat aparatul şi mi-am adus aminte dintr-o dată de un proverb românesc cu „facerea de bine”.

În vremea aceea mă ocupam de Adam. Nepotul acesta era singura mea bucurie. Îi spuneam poveşti cu fiinţe supranaturale, civilizaţii extraterestre şi călătorii interstelare. Şi el, aşezat pe genunchii mei, mîngîindu-mi încet barba stufoasă, mă asculta docil, încercînd să înţeleagă.

Elsa se ocupa de noi şi de casă. Cu vitalitatea ei de invidiat făcea tot ce face o bună gospodină. Spăla, călca, gătea, făcea cumpărături şi curăţenie şi îndeplinea fiecare lucru cu iscusinţă şi plăcere. Considera că munca aceasta este menirea ei şi n-o auzeam plîngîndu-se niciodată. Eu mă descopeream din ce în ce mai neputincios. Doctorii mă găsiră suferind de cardiopatie ischemică şi-mi recomandară odihnă, calm şi cumpătare. Şi eu mă

odihneam, eram calm şi cumpătat. Nu voiam încă să mor. Era curios cum mă agăţam de un fir de aţă care nu mai valora de mult nimic. Devenisem din ce în ce mai tăcut. Mă claustram în propria tăcere. Aveam acum doisprezece ani de temniţă şi puteam spune că abia aceşti doisprezece ani fusesem liber cu adevărat. Mă despovărasem de grijile cotidiene, de fleacurile personale şi mă gîndeam ore în şir la măreţia lumii. Găseam spectacolul fermecător şi ştiam sfîrşitul grotesc. Între a fi şi a nu fi exista un univers.

„La dracu cu obsesia asta, îmi spuneam în gînd. Am început să mă scrîntesc. Mă cred Shakespeare, dar fac filozofie ieftină”. Mă prindea însă de multe ori răsăritul soarelui cugetînd la fitilul care opreşte timpul şi fluidizează materia.

Bătrînul din vis cu obraji osoşi şi barbă pînă la genunchi îmi apărea din ce în ce mai des în minte. Începeam să-i simt apropierea şi lucrul acesta mă tulbura. Coşmarul meu dura de aproape patruzeci de ani. Între mine, cel ce visam, şi el, cel visat, nu era acum nici o deosebire. Aveam amîndoi obrajii osoşi şi barbă pînă la genunchi, aveam amîndoi părul cărunt şi spatele drept. Şi nici eu, nici el nu ne temeam de furtună...

Şi, într-o zi – ce curios, afară ploua! –, cînd stăteam în fotoliu, adîncit în gîndurile mele, a sosit trăsnetul. Fata mea, Laura, această fiinţă nărăvaşă chiar şi la cei 35 de ani ai săi, a intrat în biroul meu ca o furtună şi mi-a spus pe nerăsuflate:

— Tată, trebuie să-ţi vorbesc!

— Despre ce? am întrebat eu obosit.

— Mi s-a propus să plec undeva departe şi aş dori să am consimţămîntul tău!

Inima încetase să-mi bată. De multă vreme mă temeam de clipa aceasta. Şi iată că acum sosise.

— Unde? am întrebat pierit.

— Departe, tată, foarte de parte. Spre steaua EPSILON ERIDANI. Ce părere ai?

Asta era Laura. Cu firea ei nesupusă şi dificilă nu mă putusem împăca niciodată. Te lovea cu barda în frunte şi apoi îţi cerea părerea. Te despica în trei cuvinte şi apoi voia consimţămîntul tău. Exista însă în ea o forţă care părea de nezăgăzuit. Şi o voinţă atît de fermă, încît înlătura într-o clipă orice obstacol. Ştiam că orice aş încerca să fac, şi ea, şi Richard, şi Adam, din clipa aceea, erau pentru mine definitiv pierduţi.

— Aşadar, s-a inventat propulsia fotonică, am constatat calm.

— De unde ştii, tată? se repezi Laura ca o leoaică. E un secret.

— Da, dar eu îl ştiu, am răspuns încet. Şi mai ştiu că la întoarcerea din misiunea EPSILON nu veţi mai găsi teren de aterizare. Şi mai ştiu că întreaga expediţie va fi un „bluf”.

Obosisem. De la un timp mă chinuia şi inima. Simţeam împunsături tot mai dese şi mai aprige în partea stîngă a pieptului. Mă apropiam cu paşi mari de sfîrşiţ. Dar ideea nu mă mai speria. Începusem să-mi consider moartea finalul unui vis, punctul terminus ai unei himere care dura de prea multă vreme.

— Tată, spui lucruri ciudate, murmură abia auzit Laura. Nu te mai recunosc. În ultimul timp ai devenit foarte bizar.

Excelent! Destinul „juca” tare. Pînă mai ieri fusesem naiv şi boem. Acum devenisem bizar. Caracterizarea persoanei mele era acum exactă. Şi eu, care credeam la început că totul nu e decît o cacialma.

După două luni de la discuţia noastră ne luarăm rămas bun.

Laura îmi ceru o şuviţă de păr pe care urma să o ardă în momentul în care eu voi fi trecut în lumea celor drepţi. Cu Elsa procedă la fel. Obicei japonez. Puse apoi şuviţele de păr într-un plic galben. Ne explică apoi dorinţa ei de a participa, într-un fel, la înmormîntarea noastră.

Printre şuvoaiele de lacrimi şi suspine mascate am băut cu toţii ultimul pahar de vin. Ştiam că nu ne vom mai vedea niciodată. Epsilon-Eridani se afla la 11 ani lumină. Drumul dus-întors plus accelerările şi frînările succesive, plus căutările în zonă durau extrem de mult. Prea mult pentru ca eu şi Elsa, doi bătrîni care abia ne trăgeam sufletele, să mai putem fi găsiţi în viaţă la reîntoarcere.

Soţia mea mă uimi şi de această dată. Se purta calm şi sobru. Şi, în vreme ce noi stăteam muţi, gîndindu-ne la necuprins şi haos, ea îl chemă pe Adam deoparte şi-l puse să jure că nu va uita niciodată tărîmul pe care s-a născut. Băiatul nu înţelegea prea bine ce i se cerea, – dar, văzînd lacrimile bunicii, jură. Ceilalţi priveau scena consternaţi, eu – înfiorat. Ştiam că jurămîntul acesta neînţeles îi va lega peste zeci de decenii şi pe alţii, dar nu mă gîndisem niciodată că



angajamentul generaţiei lui Mihail îşi avea embrionul în intuiţia de moment a Elsei.

Capitolul se încheie rapid. La ora trei am plecat spre rachetodrom, la şase nava spaţială a decolat, a doua zi, spre seară, fata, ginerele şi nepotul meu au părăsit sistemul solar. În ediţia de seară a jurnalului local apăru un reportaj amplu de la lansare. Erau publicate biografiile celor douăzeci şi patru de călători, se prezentau interviuri luate cu cîteva minute înainte de plecare, se făceau speculaţii pe marginea nobilei misiuni de explorare pe care o aveau de îndeplinit pămîntenii. Reportajul era scris însă într-un ton atît de umflat şi siropos că îmi producea greaţă. Am aruncat ziarul în foc şi am început să mă întreb dacă umanitatea, plecată într-o expediţie de cunoaştere, se va cunoaşte într-un tîrziu şi pe ea însăşi.

*

În doi ani de la plecarea lor slăbisem opt kilograme şi începusem să mă mir cum reuşesc să-mi plimb încă prin lume scheletul. Nici Elsa n-o ducea prea bine. Casa i se părea acum pustie, lumea fără orizont, ziua de mîine n-o prea interesa. Cînd ploua, o dureau încheieturile şi începea să mă bată la cap cu întrebări stupide. Cum descoperise ştiinţa bombele neutronice şi nu găsise un medicament de alinare a durerilor? Cum se inventase propulsia fotonică şi nu se căutase nimic împotriva reumatismului? De ce era înzestrat fiecare pămîntean cu mască contra gazelor şi se neglija faptul că mulţi dintre ei au nevoie de pîine? Era uimită că eu, care le ştiam pe toate, nu-i puteam răspunde la întrebări atît de simple. Începea apoi să fabuleze pe marginea naivităţii savanţilor şi chestia aceasta mă scotea din sărite. Mă rog, avea şi ea fixurile ei. După atîtea necazuri, şi vîrsta, şi supărarea îşi arătau din plin colţii.

Pe planetă nu se întîmplase mai nimic, dar aveam presimţirea că pacea aceasta este liniştea dinaintea furtunii. Din spaţiul cosmic nu primisem nici o veste. Absolut normal. Era dificil să recepţionezi semnale de la un obiect care se deplasează cu viteza luminii. Aşa că din direcţia stelei EPSILON ERIDANI – deocamdată tăcere.

Eu uitasem de-a binelea că urma să fiu interpret. De altfel, începusem să bănuiesc că şi oamenii viitorului comit erori. După ce mă educaseră o viaţă, după ce mă obişnuiseră atît de mult cu ideea meditaţiei, mă întrebam ce nevoie puteau să aibă acum de mine cînd nu eram decît un bătrîn senil şi ramolit. Şi apoi era de la sine înţeles că, oricîtă minte şi putere aş fi avut, nu puteam face prea mare lucru. Nu mă lăsa principiul cauzalităţii. Motivul

călătoriei lui Mihail era de fapt o consecinţă. Cauza nu poate fi posterioară efectului. Totul era o himeră.

Nu înţelegeam cum pelerinii aceştia spaţiali nu ştiau ce ştia oricare elev din clasa a şaptea. Sau lucrurile depăşeau din nou orizontul meu de înţelegere.

Pe vremea cînd meditam profund la opinia aceasta, într-o bună zi la radio se difuză o ştire senzaţională. Un obiect zburător neidentificat aterizase undeva, pe un ţărm de mare, şi grănicerul, fără să stea prea mult pe gînduri, îi trimisese în întîmpinare un proiectil atomic. Întrebat de ce o făcuse, răspunse prompt: „N-a răspuns la parolă!”

Pentru hotărîre, operativitate şi competenţă, ostaşul a fost recompensat cu permisie, comandantul său de grupă a obţinut o primă considerabilă, iar comandantul batalionului, care îl instruise şi educase în spiritul regulamentelor şi instrucţiunilor, a fost avansat la excepţional. Oricum, toţi trei îşi făcuseră datoria. Tensiunea în lume era atît de mare, încît o întîmplare petrecută la graniţă părea o manifestare ostilă a vecinilor. Guvernul îi considera pe cei trei militari eroii săi, cu toate că în urma exploziei dispăruseră două sute de tone de peşte şi aproape o sută de pescari aflaţi în apele teritoriale.

Tocmai închisesem plictisit radioul cînd se auzi o bătaie uşoară în uşă. M-am dus să deschid. În prag stătea un bătrîn cu plete albe, obraji osoşi şi barbă pînă la genunchi. Era înalt, avea spatele drept, neîmpovărat de ani. L-am privit lung şi am ştiut că e el.

— Bună seara, Mihail!

— Buriă seara, domnule profesor!

Mă privea lung, înceţoşat.

— Eşti bătrîn, străbunicule!

— Eşti bătrîn, strănepoate!

L-am invitat în sufragerie. Elsa a simţit că aveam un vizitator şi a venit, cu paşi mărunţi.

— Soţia mea, un... prieten, am făcut eu prezentările.

Mihail se înclină ceremonios. Pe sub sprîncenele stufoase îmi zîmbi şters, mulţumind în felul lui că îl prezentasem atît de vag. Soţia mea, cu intuiţia ei feminină, simţi că nu e ceva în ordine şi plecă să facă o cafea. Noi rămăsesem tăcuţi, unul în faţa altuia, şi nu ştiam ce să ne spunem.

— Ştii, străbunicule, spuse el după un timp, nu pot sta decît zece minute.

— Înţeleg, am zis, deşi nu înţelegeam.

— Nu pot sta prea mult în afara timpului meu...

— Înţeleg, am repetat automat.

— Nava noastră a fost distrusă. Nu ne aşteptam să ne primiţi aşa...

— N-aţi răspuns la parolă, am murmurat îndurerat.

— Era esenţial?

— Da, este esenţial pentru lumea în care trăim.

Apoi, între noi a coborît tăcerea. Nu puteam să spun nimic. Cele zece minute se scurgeau implacabil. Şi aş fi vrut să-l întreb atîtea. Aş fi vrut să-l întreb cum a trăit Laura, Richard şi Adam şi ce s-a întîmplat acolo, în spaţiul sideral. Aş fi vrut să-l întreb dacă misiunea pentru care s-au jertfit a avut vreun sens. Aş fi vrut să-l întreb cînd va muri Elsa şi unde am greşit noi, pămîntenii. Dar mă oprea blestemata aceea de parolă.

Îmi trecu apoi prin minte să-l întreb dacă a apucat să vadă răsăritul soarelui şi limpezimea clarului de lună. Aş fi vrut să-l întreb dacă a zărit marea, munţii şi fluviile noastre. Şi stelele, mai ales stelele, aşa cum se văd de pe Pămînt. Dar mă oprea blestematul acela de răspuns necunoscut.

Şi gîtlejul îmi rămînea uscat, gura mută.

— E timpul, spuse dintr-o dată.

— Da, e timpul, am murmurat şi eu.

Timpul, pe care îl sfidasem noi în întîlnirea noastră, ne pedepsea acum. Tic-tacul pendulei ne arăta sfîrşitul întîlnirii pe care o aşteptasem o viaţă.

— Şi misiunea mea? am întrebat grăbit.

— Nu mai există nici o misiune.

— Poate aţi venit prea repede, am murmurat o scuză.

— Nu, am venit prea tîrziu, a zis încet, abia auzit.

Mi-era milă de mine, de Elsa, de toţi pămîntenii. Mi-era milă de fiecare locuitor al planetei şi de întreaga civilizaţie, Mi-era milă de încrederea, siguranţa şi iubirea pierdută. Poate oamenii aceştia sosiţi dintr-un spaţiu aflat la ani lumină depărtare, oamenii aceştia ar fi găsit într-un sfîrşit o rezolvare. Poate că ei, care au cunoscut şi au văzut atîtea, s-ar fi priceput să arunce un colac de salvare omenirii ameninţate de înec. Sau cine ştie? Poate nici ei n-ar fi reuşit să facă mare lucru. Lucrurile mă depăşeau din nou, îmi descopeream din nou orizontul de înţelegere îngust, limitat.

— Aş vrea să-ţi strîng mîna, am spus.

— Nu, nu poţi să-mi strîngi mîna, răspunse. Nu sînt prea material.

— Şi totuşi ai sunat la uşă!

— Nu, ţi s-a părut numai.

Da, poate a fost numai o părere, am răspuns după un timp. M-am dus la bucătărie să o chem pe soţia mea. Voiam să-şi ia rămas bun de la „prietenul” meu. Cînd m-am întors, nu mai era. Elsa cu cafelele în mînă s-a oprit

în uşă contrariată.

— Cînd a plecat?

— Acum, am răspuns cu gîndul aiurea.

— N-am auzit uşa.

— Da, uşa nu s-a auzit.

— Bizar, prietenul tău. Mi se pare că nici n-a fost aici. Mi se pare că a fost numai aşa, o nălucă. Dar ce prostii îmi trec prin minte, încheie ea şi se întoarse cu paşi tîrşîiţi în bucătărie.

„Da, poate a fost numai o părere”, mi-am zis şi m-am adîncit în fotoliu.

Am văzut atunci pe colţul mesei, aruncat parcă în grabă, un plic. Un plic galben cu semnătura Laurei. Înăuntru era o grămăjoară de scrum. O grămăjoară în care se distingeau cîteva fire de păr. Erau albe. N-aş putea spune exact din ce pricină, dar descoperirea aceasta mă tulbură. Şuviţa de păr arsă la vestea morţii mele se întorcea acum după atîţia ani lumină în spaţiul şi timpul meu să mă neliniştească. În fantastica întîmplare pe care o trăisem, cenuşa aceasta constituia dovada de netăgăduit că undeva, într-un loc şi într-o vreme nedefinită mă întîlnisem cu realitatea. Nu ştiam însă cînd şi unde. Gîndul îmi fugi la Mihail. Poate numai el mi-ar fi putut, explica, poate numai el m-ar fi putut sfătui, poate numai el m-ar fi putut ajuta să-mi depăşesc orizontul. Dar el nu mai exista. Pierise în neant. Am început să cuget la viaţa lui. La datoria şi speranţa lui. La apariţia aceea subită, la dispariţia aceea tulburătoare. Le neantul care-l născuse, la haosul care-l sorbise.



Am închis ochii. În minte mi se strecură amintirea unui vis. Un bătrîn cu plete albe şi obraji osoşi stătea pe malul mării şi vorbea calm. Vorbea despre Pinnegar, despre Klein, despre integrala 25 din studiul englezilor. Nu-l ascultau decît pescăruşii. Bătrînul însă continua să vorbească, calm şi abia auzit, deşi din spatele lui, din larg de mare, venea furtuna. Se apropia repede, măturînd totul în cale. Apoi, dintr-o dată, absolut totul încremeni. Şi din ape izbucni atunci o mare de flăcări.

Am ştiut atunci că visul s-a sfîrşit. Am deschis ochii şi m-am apropiat de fereastră. Afară ploua liniştit. Simţeam însă că de undeva, de dincolo de orizont, venea furtuna.